

UNDE ÎNCEPE SĂ NU SE ÎNȚELEAGĂ NIMIC

Nu fără o oarecare emoție, încep să povestesc aici aventurile extraordinare ale lui Joseph Rouletabille. Până acum, acesta s-a opus atât de categoric, încât aproape că pierdusem speranța să mai public vreodată cea mai stranie poveste polițistă din acești ultimi cincisprezece ani. Mă gândesc chiar că publicul n-ar fi cunoscut niciodată „întregul adevăr” despre uluitorul caz, numit al „Camerei Galbene”, care a provocat atâtea misterioase, necruțătoare și senzaționale drame și în care prietenul meu a fost atât de intim amestecat, dacă, în urma recentei nominalizări a ilustrului Stangerson la Legiunea de Onoare, în grad de Mare Cruce, un ziar de seară nu ar fi reînviat într-un articol de o deplorabilă ignoranță sau obraznică malițiozitate această înspăimântătoare aventură, pe care Joseph Rouletabille ar fi vrut s-o știe uitată pentru totdeauna, după cum îmi spunea chiar el.

Camera Galbenă! Cine își mai amintea de acest caz care făcuse să curgă atâta cerneală cu vreo cincisprezece ani în urmă? La Paris lucrurile se uită atât de repede! Nu a fost oare uitat chiar și numele procesului de la Nayves și tragica poveste a morții

micului Menaldo? Și, cu toate astea, în acea perioadă atenția publică se concentrase atât de mult asupra subiectului, încât o criză ministerială ce izbucnise tocmai în acel moment trecuse complet neobservată. Or, procesul Camerei Galbene, anterior cu câțiva ani afacerii de la Nayves, avusese un răsunet și mai mare. Timp de câteva luni, întreaga lume s-a lăsat absorbită de această chestiune nebuloasă, probabil cea mai încâlcită anchetă care a pus vreodată la încercare atât perspicacitatea poliției noastre, cât și conștiința judecătorilor de la noi. Fiecare căuta soluția acestei probleme năucitoare. A fost întocmai ca o încercare de rezolvare a unui rebus dramatic, asupra căruia s-au înverșunat atât bătrâna Europă cât și tânăra Americă. Adevărul este că – și mie mi-e permis să o spun „întrucât în privința aceasta nu poate fi vorba despre amorul propriu al vreunui autor”, eu nefăcând altceva decât să transcriu faptele asupra cărora o documentație excepțională îmi permite să arunc o lumină nouă – așadar, adevărul este că nu știu dacă, în domeniul realității sau în cel al ficțiunii, am putea găsi ceva comparabil CA MISTER – nici chiar la autorul *Crimelor din Rue Morgue* sau prin născocirile unora mai slabi decât Edgar Allan Poe sau mai brutali decât Arthur Conan Doyle – cu misterul veritabil al Camerei Galbene.

Ceea ce nimeni n-a putut să descopere, a reușit tânărul Joseph Rouletabille, de optsprezece ani, pe vremea aceea un neînsemnat reporter la un mare ziar. Numai că, atunci când a prezentat în fața Curții cu juri cheia întregii afaceri, n-a spus tot adevărul. El nu a lăsat să iasă la lumină decât ceea ce trebuia pentru a explica inexplicabilul și pentru a achita un nevinovat. Astăzi, motivele pentru care a tăcut au dispărut.

Prietenul meu trebuie cu atât mai mult să vorbească. Veți afla, deci, totul. Așadar, fără o introducere prea lungă, voi prezenta în fața privirilor dumneavoastră chestiunea Camerei Galbene, așa cum a apărut în ochii întregii lumi în ziua următoare dramei de la castelul din Glandier.

La 25 octombrie 1892, următoarea notă apărea drept știrea de ultima oră a ziarului *Le Temps*:

„O crimă îngrozitoare tocmai a fost comisă la Glandier, la marginea pădurii Sainte Geneviève, mai sus de Épinay-sur-Orge, în locuința profesorului Stangerson. În noaptea asta, în timp ce profesorul lucra în laboratorul său, a avut loc o tentativă de asasinat împotriva domnișoarei Stangerson, care dormea într-o cameră învecinată cu laboratorul. Medicii sunt rezervați cu privire la starea domnișoarei Stangerson.”

Vă puteți închipui emoția ce a pus stăpânire pe întregul Paris. Deja, în această perioadă, lumea științei era extrem de interesată de cercetările profesorului Stangerson și ale fiicei sale. Aceste cercetări, primele ce fuseseră făcute în domeniul radiografiei, aveau să-i conducă, mai târziu, pe domnul și doamna Curie la descoperirea radiului. În plus, toată lumea se afla în așteptarea unei comunicări senzaționale privind noua sa teorie, *disocierea materiei*, pe care profesorul Stangerson urma s-o citească la Academia de Științe. Era destinată să zdruncine din temelii întreaga știință oficială care, de atâta vreme, se baza pe principiul „nimic nu se pierde, nimic nu se creează”.

A doua zi, ziarele de dimineață nu vorbeau decât despre această dramă. Printre altele, *Le Matin* publica următorul articol, intitulat *O crimă supranaturală*.

„Iată singurele amănunte” – scria redactorul anonim de la *Le Matin* – „pe care le-am putut primi în ceea ce privește crima de la castelul Glandier. Starea de disperare în care se află profesorul Stangerson, imposibilitatea de a obține vreo informație din gura victimei au creat dificultăți atât investigațiilor noastre, cât și celor ale justiției, astfel încât, la ora actuală, nu poți să-ți faci nici cea mai vagă idee despre ceea ce s-a petrecut în Camera Galbenă, unde domnișoara Stangerson a fost găsită în cămașă de noapte, horcăind pe podea. Totuși, am reușit să-i luăm un interviu lui moș Jacques – cum i se spune acolo – un bătrân servitor al familiei Stangerson. Moș Jacques a intrat în Camera Galbenă odată cu profesorul Stangerson. Această cameră se află chiar alături de laborator. Laboratorul și Camera Galbenă se află într-un pavilion situat în fundul parcului, la o depărtare de aproximativ trei sute de metri de castel.

– Era douăsprezece și jumătate noaptea – ne-a povestit acest om cumsecade – și mă aflam în laboratorul unde domnul Stangerson încă mai lucra când s-a întâmplat totul. Întreaga seară aranjasem și curățasem instrumentele și așteptam ca domnul Stangerson să plece, ca să mă duc și eu la culcare. Domnișoara Mathilde lucrase împreună cu tatăl ei până la miezul nopții. Odată ce au răsunat cele douăsprezece bătăi ale ceasului cu cuc din laborator, ea s-a ridicat și și-a îmbrățișat tatăl, urându-i noapte bună. Mi-a spus și mie „Bună seara, moș Jacques!” și a deschis ușa Camerei Galbene. Am auzit-o foarte clar încuind ușa cu cheia și trăgând zăvorul, încât nu m-am putut împiedica să nu râd și să-i spun domnului: „Ia uitați la domnișoara care se încuie de două ori. Desigur că îi e frică de Fiara Domnului!” Domnul nici nu

m-a auzit, atât era de absorbit de lucrul lui. Dar un miorlăit înfricoșător mi-a răspuns de afară și am recunoscut chiar strigătul Fiarei Domnului, care face să te treacă fiori de groază. „Oare ne va împiedica să dormim și în noaptea asta?“, m-am gândit eu, căci trebuie să vă spun, domnule, că, până la sfârșitul lui octombrie, locuiesc în podul pavilionului, deasupra Camerei Galbene, cu singurul scop ca domnișoara să nu rămână singură toată noaptea în fundul parcului. Este ideea domnișoarei să petreacă vremea frumoasă în pavilion. Îl găsește, fără îndoială, mai vesel decât castelul și, de patru ani de când a fost construit, ea nu a pierdut nicio ocazie să se instaleze aici odată cu venirea primăverii. Când vine din nou iarna, domnișoara se întoarce în castel, deoarece în Camera Galbenă nu există șemineu.

Am rămas, deci, domnul Stangerson și cu mine, în pavilion. Nu făceam niciun zgomot. El se afla la biroul lui. Cât despre mine, așezat pe un scaun, deoarece îmi terminasem treaba, îl priveam și îmi spuneam: „Ce om! Câtă inteligență! Câtă știință!“. Dau importanță faptului că noi nu făceam niciun zgomot, deoarece cu siguranță din cauza asta asasinul a crezut că noi plecaserăm. Și, deodată, în timp ce cucul orologiului suna jumătatea de oră de după miezul nopții, un strigăt disperat s-a auzit din Camera Galbenă. Era vocea domnișoarei, care striga: „Asasinul! Asasinul! Ajutor!“ Imediat au răsunat două focuri de revolver și s-a deslușit un zgomot puternic de mese, mobile răsturnate, azvârlite pe jos, ca în timpul unei lupte, apoi iar vocea domnișoarei care striga:

„Asasinul! Ajutor! Tată! Tată!“

Vă dați seama că atât eu, cât și domnul Stangerson, am sărit și ne-am năpustit spre ușă. Dar, vai!

așa cum v-am spus, aceasta era încuiată, chiar foarte încuiată, din interior, cu cheia și zăvorul, prin grija domnișoarei. Domnul Stangerson părea că înnebunise și într-adevăr avea de ce, căci glasul domnișoarei se auzea dinăuntru, horcăind: „Ajutor!... Ajutor!...”. Iar domnul Stangerson izbea cu lovituri teribile în ușă, plângând de furie și hohotind din cauza disperării și a neputinței.

Atunci mi-a venit o idee. „Poate asasinul o fi intrat pe fereastră”, îmi spuneam eu, „să merg, așadar, la fereastră!” Și am ieșit din pavilion, alergând ca un smintit!

Nenorocirea era că fereastra Camerei Galbene dădea spre câmpie, astfel încât zidul parcului, care se întindea până la pavilion, mă împiedica să ajung mai repede la fereastra aceea. Ca să ajung acolo trebuia mai întâi să ies din parc. Am alergat pe lângă grilaj și, pe drum, i-am întâlnit pe Bernier și pe nevastă-sa, portarii, care veneau atrași de zgomotul de împușcături și de strigătele noastre. I-am pus la curent, în două vorbe, cu situația. I-am spus portarului să se ducă de îndată la domnul Stangerson și i-am poruncit nevastă-sii să vină cu mine ca să-mi deschidă poarta de fier a parcului. Cinci minute mai târziu eram, portăreasa și cu mine, în fața ferestrei Camerei Galbene. Era un clar de lună minunat și am văzut bine că nimeni nu se atinsese de fereastră. Nu numai că gratiile erau intacte, dar și obloanele din spatele lor erau închise, așa cum le închisese eu însumi seara în ajun, cu toate că domnișoara, care mă știa foarte obosit și încărcat peste măsură cu treburi, îmi spusese să nu mă deranjez, pentru că le va închide chiar ea. Rămăseseră cum erau, fixate pe dinăuntru cu un ivăr de fier, așa cum avusesem eu grijă. Prin urmare,

asasinul nu intrase pe acolo și nici nu putuse să fugă prin acel loc. Dar, pe de altă parte, nici eu nu puteam intra pe fereastră!

O nenorocire! Să-ți pierzi mințile, nu alta. Ușa camerei încuiată pe dinăuntru cu cheia, obloanele singurei ferestre închise și ele din interior și, în fața obloanelor, gratiile neatinse, gratii printre care nu ai fi putut nici măcar să-ți treci mâna. Și domnișoara care striga după ajutor! Sau, mai curând, nu, nu se mai auzea. Murise, probabil. Dar îl mai auzeam încă, în fundul pavilionului, pe domnul care tot încerca să spargă ușa...

Am pornit-o din nou la fugă, portăreasa și cu mine, și ne-am întors în pavilion. Ușa mai rezista încă, în ciuda loviturilor năprasnice ale domnului Stangerson și ale lui Bernier. În cele din urmă, a cedat sub eforturile noastre furibunde și ce-am văzut atunci? Trebuie să vă spun că, în spatele nostru, portăreasa ținea o lampă de laborator, o lampă puternică, luminând întreaga încăpere.

Trebuie să vă mai spun, domnule, că această Cameră Galbenă este foarte mică. Domnișoara o mobilase cu un pat de fier destul de lat, o măsuță, o noptieră, o oglindă și două scaune. Așa încât, la lumina lămpii celei mari pe care o ținea portăreasa, am văzut totul dintr-o privire. Domnișoara, în cămașă de noapte, zăcea pe jos, în mijlocul unei dezordini de nedescris. Mesele și scaunele răsturnate arătau că avusese loc o serioasă ceartă violentă. Cu siguranță domnișoara fusese smulsă din pat. Era plină de sânge, avea urme groaznice de unghii pe gât – carnea gâtului era aproape sfâșiată de unghii – și o rană adâncă la tâmpla dreaptă, de unde se scurgea un firicel de sânge, făcând o mică baltă pe jos. Când domnul Stangerson

a văzut-o pe fiica sa într-o asemenea stare, s-a repezit spre ea, scoțând un strigăt atât de disperat, încât ți se făcea milă auzindu-l. El a constatat că nefericita mai respira încă și nu s-a mai ocupat decât de ea. Cât despre noi, noi căutam asasinul, nenorocitul care voise s-o omoare pe stăpâna noastră și, vă jur, domnule, că dacă l-am fi găsit, l-am fi mătrășit cum se cuvenea. Dar cum puteam să înțelegem că el nu se afla acolo și că o ștersese deja? Asta depășea orice închipuire. Sub pat nu se afla nimeni, în spatele mobilelor – nimeni! N-am găsit decât urmele lui: amprentele însângerate ale unei mâini puternice de bărbat pe pereți și pe ușă, o batistă mare, plină de sânge, fără nicio monogramă, o șapcă veche și, pe podea, urme proaspete de pași ale unui bărbat. Omul care pășise pe acolo avea un picior mare, iar tălpile lăsaseră în urma lor un soi de funingine negricioasă. Pe unde dispăruse omul ăla? Pe unde se evaporase? Nu uitați, domnule, că în Camera Galbenă nu există șemineu. Pe ușă n-ar fi putut să scape. Era foarte îngustă și în pragul ei stătuse portăreasa ținând lampa, în timp ce portarul și cu mine căutam asasinul în acest mic pătrat al camerei, unde era imposibil să te ascunzi și unde, de altfel, n-am găsit pe nimeni. Ușa spartă și dată de perete nu putea ascunde nimic, doar ne asiguraserăm de acest lucru. Prin fereastra ce rămăsese închisă, cu obloanele trase și gratiile ei, de care nimeni nu se atinsese, nu era în niciun caz posibil să fugi. Atunci? Atunci... am început să cred că Necuratul își băgase coada.

Când, iată, am descoperit pe jos revolverul meu. Da, propriul meu revolver. Asta m-a readus la realitate! Diavolul nu ar fi avut nevoie de revolverul meu ca s-o ucidă pe domnișoara. Însă bărbatul care trecuse pe aici trebuie că urcase mai întâi la mine în

pod, îmi luase revolverul din sertar și se slujise de el pentru planurile lui ticăloase. Atunci am constatat, examinând cartușele, că asasinul trăsesese două focuri. Vă dați seama, domnule, ce noroc am avut în această situație atât de nefericită, că domnul Stangerson se găsea acolo, în laborator, când nenorocirea s-a întâmplat și că a văzut cu proprii lui ochi că și eu mă aflam tot acolo căci, din pricina poveștii cu revolverul, nu știu unde s-ar fi ajuns. În ce mă privește, aș fi fost deja la închisoare. Nu-i trebuie prea mult justiției să trimită un om la eșafod!”

Redactorul de la *Le Matin* continua acest interviu cu următoarele rânduri:

„L-am lăsat pe moș Jacques, fără să-l întrerupem, să ne povestească în linii mari ceea ce știa despre crima din Camera Galbenă. Am reprodus chiar termenii pe care i-a folosit. L-am scutit pe cititor numai de neșfârșitele sale lamentări cu care își presăra relatarea. E de înțeles, moș Jacques! E de înțeles să-ți iubești mult stăpânii! Ai nevoie să se știe lucrul acesta și îl repeți mereu, mai ales după descoperirea revolverului. Este dreptul dumitale și nu vedem niciun inconvenient în asta! Am fi vrut să-i mai punem încă multe întrebări lui moș Jacques – Jacques-Louis Moustier – dar a fost chemat la judecătorul de instrucție, care își conducea ancheta în sala cea mare a castelului. Ne-a fost imposibil să pătrundem la Glandier – iar stejărișul este păzit pe o rază mare de câțiva polițiști care veghează cu strășnicie asupra tuturor urmelor ce duc la pavilion și care ar putea duce la descoperirea asasinului.

Am fi vrut, de asemenea, să-i interogăm pe portari, dar se făcuseră nevăzuți. În cele din urmă, am așteptat într-un han, nu departe de poarta cu grilaj a castelului, să plece domnul de Marquet, judecătorul

de instrucție din Corbeil. L-am văzut la ora cinci și jumătate împreună cu grefierul său. Înainte să urce în mașină, am putut să-i punem următoarea întrebare:

– Domnule de Marquet, ați putea să ne dați vreo informație despre cazul de față, fără ca acest lucru să afecteze ancheta dumneavoastră?

– Ne este imposibil – ne-a răspuns domnul de Marquet – să spunem ceva. De altfel, este cazul cel mai ciudat pe care îl cunosc. Cu cât credem că știm mai mult, cu atât descoperim că nu știm nimic!

I-am cerut domnului de Marquet să aibă bunăvoința să ne explice ultimele cuvinte. Și iată ce ne-a spus, afirmații a căror importanță nu va scăpa nimănui:

– Dacă nimic nou nu se va adăuga constatărilor materiale făcute astăzi de Parchet, mă tem foarte tare că misterul care înconjoară acest oribil atentat, al cărei victimă este domnișoara Stangerson, nu se va lămurii prea curând. Dar trebuie să sperăm, în numele rațiunii umane, că cercetarea pereților, a plafonului și a podelei Camerei Galbene, cercetare pe care vreau s-o încep chiar de mâine, împreună cu antreprenorul care a construit pavilionul acum patru ani, ne va aduce dovada că nu logica lucrurilor este aceea care ne face să ajungem la disperare. Căci problema se află aici: știm pe unde a intrat asasinul – a intrat pe ușă și s-a ascuns sub pat, așteptând-o pe domnișoara Stangerson. Dar pe unde a ieșit? Cum a putut să fugă? Dacă nu vom găsi nicio trapă, nicio ușă secretă, nicio firidă sau vreo deschizătură, de orice fel, dacă examinarea pereților și chiar demolarea lor – căci sunt hotărât, iar domnul Stangerson a decis să meargă până la demolarea pavilionului – nu ne vor

revela vreo trecere pe care s-o poată folosi nu neapărat o ființă umană, ci chiar o ființă de orice fel, dacă plafonul n-are vreo gaură, dacă podeaua nu ascunde vreun pasaj subteran, atunci va trebui într-adevăr să credem că avem de-a face cu Necuratul, cum spunea moș Jacques!”

Și redactorul anonim remarca în acest articol – articol pe care l-am ales ca fiind cel mai interesant dintre toate cele publicate în ziua aceea despre cazul de față – că judecătorul de instrucție părea să exprime o anume intenție cu această ultimă frază: „atunci va trebui să credem că Necuratul și-a vârât coada, cum spune moș Jacques”.

Articolul se termina cu aceste rânduri: „Am vrut să știm ce înțelege moș Jacques prin «strigătul Fiarei lui Dumnezeu». Este numit așa, ne-a explicat proprietarul hanului de la Donjon, miorlăitul cu totul sinistru pe care îl scoate, uneori, noaptea, pisica unei bătrâne, maica Agenoux, cum i se spune în ținut. Maica Agenoux este un fel de sfântă care locuiește într-o colibă în mijlocul pădurii, nu departe de peștera Sainte-Geneviève.

Camera Galbenă, Fiara lui Dumnezeu, maica Agenoux, Necuratul, Sainte-Geneviève, moș Jacques, iată-ne în fața unei crime foarte încâlcite, pe care o lovitură de târnăcop dată în ziduri ne-o va descurca mâine. Sau cel puțin sperăm că o va face, în numele rațiunii umane, după cum spune judecătorul de instrucție. Până atunci, se crede că domnișoara Stangerson, care continuă să delireze și nu pronunță clar decât acest cuvânt – «Asasinul! Asasinul! Asasinul!» – nu va apuca ziua de mâine.”

În sfârșit, la ultima oră, același ziar anunța că șeful Siguranței telegrafiasse celebrului inspector Frédéric Larsan, care fusese trimis la Londra pentru a elucida furtul unor acțiuni la Bursă, să vină imediat la Paris.